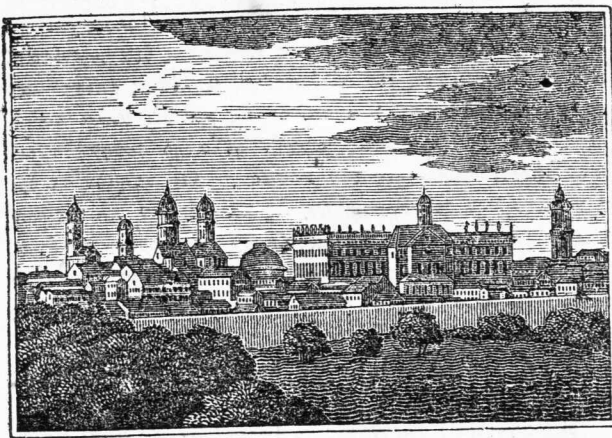

ΗΘΗ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΤΟΥ ΖΗΝ ΕΙΣ ΒΕΡΟΛΙΝΟΝ.

Τὸ Βερολῖνον, ἡ βασιλεύουσα τῆς Πρωσσίας, εἶναι πόλις νεόκτιστος, οὐδεμίαν ἀκόμη ἔχουσα σύγκρισιν μετὰ τὰς λοιπὰς πρωτευούσας τῆς Εὐρώπης, τὰς δι' ἀρχαιότητα σεβασμίας, — τὴν Μόσχαν, τὴν Βιένναν, τοὺς Παρισίους, τὸ Λονδῖνον. Ἀρχήτερα ἦτο κώμη, ἀπὸ ἀλιεῖς μόνον κατοικουμένη, τοποθετημένη δ' ἐπὶ μικροῦ ποταμίου εἰς τὸ μέσον ἐρήμου, ἥτις καθυπεβλήθη εἰς καλλιέργειαν διὰ τῆς φιλοπονίας τῶν κατοίκων. Ἐμπόριον ἐνεργοῦσα οὐχὶ πολλὰ ἐκτεταμένον, ἔχει μίαν μόνην κυριωτέραν ὁδὸν, καλουμένην Ὁδὸν τοῦ Βασιλέως· ἀλλ' ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους, ἔχει πολυκρίτους ὡραίαις δημοσίους πλατείας, κομψὰς οἰκοδομὰς, τερπνοὺς καὶ καταγράφους κήπους, καὶ ὁδοὺς εὐθείας, ὅπου δυσκολώτατα χάνεται καὶ ὁ ἀπλοῦστατος ἀκόμη ξένος. Ἀλλογενεῖς κατοικοῦν σπανίως εἰς τὸ Βερολῖνον· ἔθεν οἱ κατοικοὶ, εἰς ἑαυτοὺς περιωρισμένοι, διαφέρουν τῶν κατοίκων πόσης ἄλλης Ευρωπαϊκῆς μητροπόλεως τοσοῦτον, ὥστε δύο αὐτῶν, μετὰ πολυτετὴ ἀπουσίαν εἰς ξένον τόπον συναπαντῶμενοι, ἀναγνωρίζουν ὁ εἰς τὸν ἄλλον ἀπὸ τὴν πρώτην λέξιν. Σεμνύνονται δὲ διὰ τὴν καθαρότητα, μετὰ τὴν ὁποίαν λαοῦν τὴν μητρικὴν αὐτῶν διαλεκτὸν· πλὴν τοῦτο καθιστάνει ἐπιτηδευμένη τὴν ὁμιλίαν των· ἐπικρατεῖ δὲ μαλιστα ἡ συνήθεια αὕτη εἰς τοὺς ἀξιωματικούς τῶν βασιλικῶν σωματοφυλάκων.

Αἱ ἀνώτεραι τάξεις λαμβάνουν ἐκπαίδευσιν κλασικὴν, ἥτις ὅμως περιορίζεται ὑπὲρ τὸ δέον εἰς Λατινικὰ καὶ ἱστορίαν, τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν ὠφελίμων τεχνῶν διόλου παραλειπομένων· τρίβουν δὲ καὶ τινα χρόνον εἰς μαθήματα οὐτιδανά. Αἱ νεάνιδες λαμβάνουν εὐγενικὴν μὲν, πλὴν περιωρισμένην καὶ μοναστικὴν ὁπωσοῦν ἀνατροφήν· ἀπαιτοῦν δὲ ἀπὸ τοὺς ἄνδρας ὅλας τὰς δυνατάς περιποιήσεις καὶ φιλοφροσύνας, καὶ μολιστα πειράζονται σπουδαίως μετὰ τὴν ἐλαχίστην παράβασιν τῶν συνήθως ἀπονεμομένων εἰς αὐτὰς τιμῶν. Εἰς τῶν ἀνωτέρων τάξεων τοὺς τεχνητοὺς τρόπους ἀντιπαράβάλλεται ἡ σταθερά μὲν καὶ ἀπλοϊκὴ, μᾶλλον δὲ

4* γ'.

ἀκομῆος διαγωγή τῶν τῆς μέσης τάξεως πολιτῶν, οἵτινες, ἂν καὶ ὀλίγον τι ἀδιαφοροὶ πρὸς τὴν παιδείαν, εἶναι μ' ὅλον τοῦτο ὑπερβολῇ δραστήριοι καὶ ἱκανώτατοι. Αἱ ἐργατικαὶ τάξεις εἶναι ἀπλᾶ καὶ εὐπροσθήγοροι, ἡ δὲ συναναστροφή των εὐάρεστος, ὅσον ὅποιαδήποτε εἰς τὸ Βερολῖνον. Αἱ διασκεδάσεις τῶν ἀνωτέρων τάξεων συνίστανται εἰς ἐσπερινὰς συναναστροφάς, εἰς τὸ θέατρον, εἰς μουσικὰς συμφωνίας, μουσεῖα, στοὰς ζωγραφιῶν, κτλ., ὡς καὶ εἰς ἐκδρομὰς εἰς τὴν ἐξοχὴν πανοικί γινομένης, καὶ εἰς τὸ κυνήγιον. Κατὰ τὴν περίχωρον τοῦ Βερολίνου ὑπάρχουν μέρη ἀξιόλογα διὰ κυνήγιον· ἀλλ' οἱ συχνάζοντες αὐτὰ κυνήγοι ἀνέχουν μᾶλλον εἰς τὰς μέσας παρά εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις. Οἱ ταπεινότεροι τῶν πολιτῶν εὐχαριστοῦνται τὴν ἐσπέραν εἰς τὰ σφαιριστήρια. (ἐκ τῶν ὁποίων πᾶν καφενεῖον ἔχει ἐν), ὅπου, εὐρίσκοντες τοὺς συντρόφους των, καθίζουσιν περὶ μεγάλης τινὸς τραπέζης ὅπισθεν ὑψηλῶν λευκῶν ποτηρίων ζύθου, καὶ περνοῦν τὴν ὥραν μετὰ τρανοὺς γέλωτας καὶ ἀγροίκους ἀστεϊσμούς. Ἡ συνομιλία των φυσικὰ δὲν εἶναι πρώτης ποιότητος. Καὶ εἰδημονίσταται ὅμως ν' οἱ συχνάζουν τὰ καφενεῖα ταῦτα, τῶν ὁποίων ἡ συνομιλία περιστρέφεται εἰς τοὺς θεατρικοὺς νεωτερισμούς, τοὺς ὑποκριτάς, τὸν τελευταῖον γόν ὀιδὸν τοῦ θεάτρου, τὰς μουσικὰς συμφωνίας, καὶ ἄλλας διασκεδάσεις. Εἰς τὸ Βερολῖνον ὑπάρχουν δύο θεάτρα. Συχνάζουν δὲ πολὺ τὰ καφενεῖα καὶ οἱ μαθηταί, οἵτινες συζητοῦν καὶ κρίνουν τὴν ἱκανότητα τῶν καθηγητῶν τοῦ πανεπιστημίου καὶ τὰς παραδόσεις αὐτῶν, φιλονεικοῦν περὶ τοῦ εἶναι καὶ μὴ εἶναι, περὶ ὑποκειμένων καὶ ἀντικειμένων, τελειόνοντες γενικῶς τὰς συζητήσεις μ' ἀπόφασιν νὰ καταφύγῃσι εἰς οἰνοπωλεῖον, ὅπου ἐν βωκαλίον Βορδιγαλικῷ οἴνῳ πωλεῖται δύο δραχμάς, Οὐγγρικοῦ δὲ περὶ τὰ 35 λεπτά. Ἄν ἐδῶ ἐρεθισθῶσιν ὀλίγον, ἐμβαίνουν κάποτε εἰς συζητήσεις πολιτικάς· ἀλλὰ πρέπει νὰ ᾔναι βεβαίωτατοι ὅτι δὲν ὑπάρχει κατασκοπος εἰς τὴν συντροφίαν αὐτῶν· καθότι ἓνας λόγος ἀπροφύλακτος ἀρκεῖ νὰ τοὺς καθυποβάλῃ διὰ χρόνους εἰς ἐπαγρύπνησιν, ἀκόμη δὲ καὶ νὰ τοὺς πέμψῃ εἰς τὴν φυλακὴν. Μ' ὅλον τοῦτο, δὲν ὑπάρχει πόλις Ευρωπαϊκὴ, ὅπου συζητοῦνται θερμότερον τὰ πολιτικά, ὅπου ὁ βασιλεὺς ἐπαινεῖται ἢ ψέγεται πλέον ἐλεύθερα, ἢ ὅπου ἀμφισβητοῦσι περὶ συντάγματος πληρύτερον, παρά εἰς τὸ Βερολῖνον· πλὴν ταῦτα γίνονται παντοτε ἰδιαιτέρως.

Οἱ ἐργαταὶ ἀπέχουν πολὺ μακρὰν εὐδαίμονος καταστάσεως. Οἱ ἐργοδοταί, ὀλίγον κερδαίνοντες, δὲν ἐμποροῦν νὰ πληρῶνῃσι μεγάλους μισθοὺς εἰς τοὺς ἑαυτῶν ἀνθρώπους, τῶν ὁποίων ὅμως προβλέπουν τὰς τροφὰς καὶ τὸ κατολυμα.

Ἀπὸ τὰς κατωτέρας τοῦ λαοῦ τάξεις, τριῶν εἰδῶν ἄνθρωποι πρέπει νὰ σημειωθῶσιν, ὡς ἀποκτήσαντες φήμην εἰς τὸ Βερολῖνον καὶ τὴν Πρωσσίαν, τοῦτέστιν, αἱ ἰχθυοπώλαινοι, οἱ γωνιοστάται, καὶ οἱ Βοϊγτλανδοί. Αἱ ἰχθυοπώλαινοι φημίζονται ὅχι ὀλιγώτερον

ἐνταῦθα παρ' ἀλλαχοῦ διὰ τὴν εὐστροφίαν τῆς γλώσσης των καὶ τὴν ταχύτητα τῆς προφορᾶς των. Νέοι, κλίσιν ἔχοντες νὰ γελάσωσιν, ὑπαγοῦν συχνὰ εἰς τὸ ἰχθυοπωλεῖον, καὶ ζητοῦν νὰ πειραξῶσι κάμμιαν ἀπ' αὐτὰς· ἐρεθισθεῖσα ἐκείνη, πηδᾷ ευδύς ἐπάνω, βάλλει τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἰσχυίων, καὶ ἐξεμεῖ βωμολοχίας καὶ ὕβρεις κάποτε δι' ἐν τεταρτημόριον τῆς ὥρας ἀδιακόπως. Οἱ γωνιοστάται εἶναι πτωχοὶ, δυστυχεῖς ἄνθρωποι, οἵτινες περιμένουν εἰς τὰς γωνίας τῶν ὁδῶν, ζητοῦντες ἔργον ὡς βαστάζοι μὲ πληρωμὴν μετριωτάτην. Εἶναι δ' ἐπίσημοι διὰ τὴν πολυποσίαν αὐτῶν, καὶ διὰ τὴν γνῶρισιν ὅλων τῶν τοῦ Βερολίνου ἀστέισμων· καθότι πᾶσα μεγάλοπολις ἔχει τοὺς ἰδίους αὐτῆς ἀστέισμούς, τὸ δὲ Βερολῖνον εἶναι διαβόητον κατὰ τοῦτο. Οἱ Βοϊγτλανδοὶ εἶναι οἱ πλέον ἄγροικοι, ἀκαλλιέργητοι, ἐξευτελισμένοι κάτοικοι διαφόρων γειτονιῶν εἰς τὸ ἀρκτικὸν μέρος τοῦ Βερολίνου· χρήσιμοι δὲ ἄνθρωποι σπανίως περνοῦν ἀπὸ τὰς συνοικίας των, ἐκ φόβου μὴ συναπαντηθῶσι μὲ τὸ ἄθλιον καὶ δυστυχὲς τοῦτο γένος.

Τόποι ἀνέσεως εἰς τὰ περίχωρα τοῦ Βερολίνου εὐρίσκονται πολυπληθέστατοι, ὅλοι δὲ γέμουν εἰς τὸ ἄκρον τὰς Κυριακάς· ἐξ αὐτῶν εἶναι καὶ ὁ περίφημος καὶ ωραιότατος Ζωολογικὸς Κήπος (ὅστις ὁμως δὲν περιέχει ζῷα) μετὰ τῶν πολυαρίθμων καφενείων του. Παραπονεῖται δὲ ὁ Προῦσσος ὅτι δὲν ἔχει ἀδειαν νὰ καπνίσῃ εἰς τὸν εὐρύχωρον τοῦτον κήπον, ὅπου βαδίζει τις ἐν τεταρτημόριον τῆς ὥρας χωρὶς νὰ ἰδῇ κατοικίαν, ἢ κάποτε καὶ ν' ἀπαντήσῃ ψυχὴν. Εἶναι δὲ ἀπηγορευμένον τὸ καπνισμα καὶ εἰς τὰς ὁδοὺς ὅλων τῶν πόλεων καὶ κομποπόλεων· ἔθεν καὶ φαίνεται ὁ χαρακτήρ τοῦ ἀστυνομικοῦ συστήματος τῆς Προυσίας, — αὐθαίρετος ἀκόμη καὶ εἰς τὰ παραμικρά.

Οἱ πολιτικοὶ ἄρχοντες καὶ ὑπάλληλοι τῆς Προυσίας εἰς τινὰς μὲν κλάδους εἶναι ὑπόχρεοι νὰ ἐργάζωνται κοπιαστικώτατα, ὡς, παραδείγματος χάριν, εἰς τὸ ταχυδρομεῖον· εἰς ἄλλους δὲ πραττοῦν πολλὰ ὀλίγον· ὅλοι πληρόνονται μέτρια. Οἱ στρατιωτικοὶ ἐνοχλοῦνται ἀδιακόπως μὲ μικρὰς ὑπηρεσίας καὶ γυμνάσεις. Τὸν χειμῶνα, κατὰ τὸ διάστημα τῶν ὀριμντέρων πάγων, ἐξασκοῦνται εἰς εὐρύχωρα γυμναστήρια, ὠκεοδομημένα εἰς τὰ περιπόλια τοῦ Βερολίνου, περικλείοντα δὲ μετὰ τῶν τεσσάρων τοίχων ἰκανὴν ἑκτασιν μὲ καμαρωτὴν στέγην. Κατὰ τῆς Προυσικῆς στρατολογίας τοὺς κανονισμούς, πᾶς ἕνας χωρὶς ἐξάρσεων εἶναι ὑπόχρεως νὰ ὑπηρετῇ εἰς τὸ στρατεῦμα· πλὴν μὲ τὴν διακρίσιν ταύτην, ὅτι ὅποιος δύναται νὰ ὑποέρῃ τὴν ἀπαιτουμένην ἐξέτασιν, καὶ νὰ παρασκευασθῇ ἀφ' ἑαυτοῦ, δουλεύει ἐν μόνον ἔτος, οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι νὰ πράξωσι ταῦτα ὀφείλουν νὰ δουλεύσωσι τρία· μετέπειτα ὁμως δὲν ὑποκείνται πλέον εἰς ἐνεργὸν ὑπηρεσίαν, ἔκτος κατὰ τὸ διάστημα τοῦ πολέμου. Ὑποκατάσταται, καθὼς εἰς τὴν Γαλλίαν, δὲν συγχωροῦνται· ἀνικανότης μόνον ἐξαίρετ' ἀπὸ θούλευσιν,

Εἰς τὸ Βερολῖνον ὑπάρχει πανεπιστήμιον, καὶ διάφορα γυμνάσια· εἰς ὅλα ὁμως ταῦτα, οἶδονται παραπολὺ εἰς κλασικὰ μαθήματα, ἀμελοῦντες τὰς ἐπιστήμας· ἄλλως ἔχει τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν ἐξαίρετον Πολυτεχνικὴν Σχολήν, τὴν ἀνοιγομένην τὰς Κυριακάς διὰ τεχνίτας. Εἰς τὸ πανεπιστήμιον αἱ ἱατρικαὶ μάλιστα ἐπιστήμαι παραδίδονται καλῶς· αὐτοῦ δὲ, ὡς καὶ εἰς ἄλλα πανεπιστήμια τῆς Γερμανίας, γεννῶνται ἱατροὶ τόσον ἐξοχοί, ὅσον ὅποιοιδήποτε εἰς τὸν κόσμον. Οἱ νοημονέστεροι τῶν κατοίκων τοῦ Βερολίνου, ὡς καὶ οἱ τῶν πλειοτέρων Γερμανικῶν πόλεων, ὑπεραγαποῦν μεταφυσικὰς ἐρεῦνας, περὶ τὰς ὁποίας στρέφονται οἱ διαλογισμοὶ καὶ ἡ συνομιλία τοσοῦτον, ὅσον εἰς ἐπικρατείας ἐλευθερωτέρας περὶ τὰ πολιτικά· τοῦτο δὲ καλῶς γνωρίζουσα ἡ Προυσικὴ κυβέρνησις ἐνθαρρύνει πολὺ τὴν σπουδὴν τῆς ἠθικῆς φιλοσοφίας.

Ἡ μαγειρικὴ τέχνη εἰς τὸ Βερολῖνον δὲν εἶναι παρὰ διὰ τὸ πολυποίκιλον αὐτῆς ἀξιοσημείωτος· ὁ μάγειρος τοῦ Βερολίνου ἀναγκη πᾶσα νὰ δύναται νὰ κάμνῃ δώδεκα διαφορετικὰ προσφάγια ἐκ γεωμήλων, καὶ νὰ μαγειρεύῃ κομματιὸν κρέατος κατὰ ὀκτὼ διαφόρους τρόπους. Ἰχθύες, ὄρνιθες, καὶ κυνήγιον, τρώγονται πολὺ. Τοῦ γεύματος ἡ γενικὴ ὥρα εἶναι τὰς δώδεκα ἢ τὴν μίαν. Πᾶσα οἰκογένεια πίνει καφὲν τὸ πρωῒ καὶ μετὰ τὸ γεῦμα. Ὁ τρόπος τῆς μαγειρικῆς των ὑπερπαινεῖται ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους· ἀλλὰ τὰ θερμὰ των ῥοφήματα (σοῦπαι) βλαπτουν ἐξίσου τοὺς ὀδόντας καὶ τὸν στόμαχον.

Τὸ 1620 τοῦ Βερολίνου οἱ κάτοικοι ἦσαν μόνον 10,000, τὸ δὲ 1688 δὲν ὑπερέβαιναν 18,000· τὸ 1721 ἐσμποσοῦντο εἰς 53,355, καὶ τὸ 1775 εἶχαν αὐξήσειν εἰς 135,580. Τὴν παρούσαν ἑκατονταετηρίδα ἐστὶν ἔσθ' ἂν πολὺ ταχύτερα ἢ αὐξήσῃς· ἀπὸ 157,696 κατὰ τὸ 1811 ἀνέβησαν εἰς 178,811 τὸ 1817· τὸ δὲ 1828 εἰς 236,850, καὶ τὸ 1831 εἰς 246,475. Πρὸς τὰ τέλη τοῦ 1834 ἐλογαρίζοντο ὡς 252,000, μετὰ τῶν ὁποίων ἦσαν 4,700 Λατῖνοι, καὶ 4,500 Ἰουδαῖοι, αἱ δὲ λοιπαὶ Διαμαρτυρόμενοι.

Η ΕΚ ΘΑΙΣΕΩΝ ΩΦΕΛΕΙΑ.

Τὸ ἀκόλουθον εἶναι ἀπόσπασμα ἐξ ἐπιστολῆς, τὴν ὁποίαν ἐπεμψεν ὁ Ὁβερλίνος πρὸς γυναῖκα, ἥτις εἶχε δοκιμάσειν πολλὰς ἀλλεπαλλήλους θλίψεις· δείχνει δὲ καὶ τὴν ζωηράν αὐτοῦ πίστιν καὶ θερμὴν εὐλάβειαν, καὶ τὸν ἀπλοῦν τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον ἐξέφραζε τῆς καρδίας αὐτοῦ τὰ αἰσθήματα.—

Ἐχω ἐμπροσθέν μου δύο πέτρας, κατὰ μίμησιν παλῦτιμων λίθων, αἵτινες ὁμοιάζουν ἐντελῶς κατὰ τὸ χρῶμα, τὸ νερὸν, καὶ τὴν καθαρότητα· ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν λάμψιν διαφέρουν πολὺ. Ἡ μὲν θαμβόνη ἀπὸ τὴν λαμπρότητα, τῆς δὲ ἡ λάμψις εἶναι ἀσθενής, ὥστε ὁ ὀφθαλμὸς δὲν λαμβάνει εὐχαρίστησιν ἀπὸ τὴν θέαν. Πόθεν ἡ διαφορὰ αὕτη; Τὸ αἴτιον εἶναι τοῦτο. Ἡ